

Carlströms manufakturverk

190

CARLSTRÖMS MANUFAKTURVERK

När ryttmästaren Carl Silfversparre på Nydala var i 60-årsåldern lät han anlägga ett manufakturverk vid Långö. För att få bostäder åt tilltänkta arbetare flyttades det gamla stora huset, som stod 300 m nordost om nuvarande Skaftnäs, ner till Långö. Huset var ungefär 16 . 8 m. På första våningen var rakt fram en större sal, till vänster två rum och till höger rum och kök. På andra våningen var två lägenheter om rum och kök.

I manufakturverket fanns från början två räck- och en kniphammare. Själva huset lades ganska långt ner mot sjön, nästan mitt i ån. Genom långa rännor fördes vattenet från kvarn och såg ner mot vattenhjulen i huset. En hålldamm för manufakturverket kan ha anlagts men är nu i det närmaste helt borttagen.

Silfversparre anställde en yrkeskunnig fackman, inspektoren A P Sjöberger, för att organisera verksamheten. Efter ett par år lämnade han Carlström. Från början anställdes 3 smeder vid bruket. Sista halvan av 1800-talet arbetade där endast 2 smeder. Till sist var smeden Berggren ensam, och han arrenderade smedjan av Nydala. När han köpt en av de två gårdarna på utjorden, lade han sin smedja nära Långö 4:12.

Till smedjan åtgick en del träkol, och det torde vara skälet till att vid 1800-talets mitt skogvaktarna på Nydala placerades i Långö.

Under slutet av 1800-talet hade en sådan här anläggning mist sin konkurrenskraft, och i stället satsade man mera på sågverket. Flera sågare anställdes. De bodde då i "Skaftnäs-huset". När mjölnaren 1880 friköpte kvarnen, kom detta hus att bli bostad för mjölnaren. Det blev nya mjölnarstugan.

Inspektoren A P Sjöberger, född 5/10 1802 i Norrköping
Ada Linell, född 21/5 1807 i Krokeks sn

Per Fredrik,	född 26/7 1831	i Kvillinge
Fredrik	10/2 1833	"
Anna Juliana	26/4 1835	"
Johan Alfred	10/6 1837	"
Karl August	18/8 1840	i Kärda
Jenny Charlotta	25/6 1842	i Vrigstad

Sjöberger kom 1842 från Kärda och flyttade 1844 till Norrköping

Spiksmeden Johan Hellberg, född 15/5 1820
 Elin Jonasdatter, född 9/11 1812
 Gustava, född 23/4 1841

Kom 1843 från icke angiven ort. 1844 till Nottebäck

Smeden Karl Magnus Ekelund, född 9/6 1818 i Nye sn
 Lovisa Jonasdatter, född 11/11 1818 i Sandsjö sn
 Sofia Albertina, född 27/2 1843 i Sandsjö sn

1843 från Sandsjö sn. "Skattskrivet icke här"
 Han stannade kort tid, inte ens ett år

Spiksmeden Johan Daniel Rundqvist, född 9/11 1810 i Rågsjö i Myresjö sn och död 28/4 1879 på Grindstugan
 Hedvig Magnusdatter, född 26/12 1804 på Gripenberg under Trishult i Lannaskede sn och död 24/7 1873 på Grindstugan

Gustava Charlotta,	född 22/6	1831	i Myresjö sn
Eva Katarina	12/7	1836	i Nässjö sn
Johannes	6/12	1839	"
Karl August	14/11	1843	på Carlström
Klas Lorenz	23/2	1845	"

Rundqvist kom 1843 från Nässjö sn. 1866 inhyses i Grindstugan

Rundqvists fader, som sades ha begivit sig till sjöss, hade han aldrig minne av, och befann sig hustru och barn i usla omständigheter. De späda armarna måste tidigt anlitas för dagligt bröd i annans hem. Kom vid 10 års ålder i smedlära och dröjde där kvar i 11 år i Hällinge. Gift och bosatt i Broby, i Nässjö och för 20 år sedan i Långö

Mannen hade varit djupt sjunken i dryckenskapslasten men blev för omkring 4 år sedan kraftigt fattad av Herren och en förändrad människa. Han höll sig gärna, där Guds ord förelades och gick stilla ibland oss. Flitig i sitt kall lämnade han arbetet den 25 och ingick klockan 6 om aftonen. Han tog fram sin bibel och läste Luthers betraktelse för dagen. Anfölls av slag, som berövade honom allt umgänge med det yttre, och låg sanslös till den 28 kl 1/2 5 f m

Hustru Hedvig var sjuklig av vattusot och skrofler eller knutor i ansiktet. Levat i små omständigheter

Dottern Stava gift 27/2 1864 med Frans Johannesson, som först var sågare i Långö och till sist bosatt på Viken
 Dottern Eva reste 1869 till Nordamerika. Hon blev änka 5/1 1872 och återkom 1877 till föräldrarna med sin dotter Augusta Charlotta Andersdotter, född 7/3 1867. Eva flyttade 1891 till fattigstugan och Augusta 1884 till Fryele
 Sonen Johannes gift 19/10 1872 med Johanna Katarina Andersdotter. Han bodde på Smedstorp och Lille Lund och var en tid postbärare

Sonen Klas var nästan blind och skrevs 1870 på socknen

Spiksmeden Karl Johan Strömberg, född 24/9 1822 i Lannaskede sn

Anna Greta Magnusdotter, född 7/10 1815 i Myresjö sn

Maria Lovisa, född 6/9 1843 i Lannaskede

Anna Lisa 25/1 1849 "

1858 från Lannaskede sn. 1868 till Ryssby sn

Dottern Maria gift 27/6 1863 med Jonas Peter Karlsson på Timmerhult

Smeden Frans Vilhelm Berggren, född 3/9 1844 på Ohs

Gift 29/12 1866 med

Anna Lisa Strömberg, född 25/1 1849 i Myresjö sn

Karl Johan Fridolf, född 29/6 1867 på Carlström

Karolina Matilda 25/4 1870 "

Emma Gustava Charlotta 25/10 1872 "

August Fredrik 21/4 1875 "

Maria Albertina 4/10 1877 "

Alfred Natanael 11/9 1880 "

Kristina Elisabet 22/6 1883 "

Viktor Emanuel 5/1 1886 "

Johannes Vilhelm Gunnar 28/5 1888 "

Karl Gunnar Fritiof 4/9 1892 "

1866 från Ohs. 1896 till Ohs

Köpte 1880 13/30 av utjorden. Sålde 1894 till Klas Jonsson. Arrenderade smedjan och byggde sedan ny smedja intill 4:12. Berggren var av vallonsläkt

Axel Fredrik Hultenheim, född 23/1 1837 i Säby sn

Fröken Emilia Augusta Hultenheim, född 1850 i Säby

1866 från Sandsjö sn. 1867 till Säby. Arrenderade bruket ett år

SKOGVAKTARE som bodde vid Carlströms manufakturverk

Peter Johan Andersson, född 4/12 1813 på Kullabo ST
 Brita Maria Rydell, född 3/11 1810 i Bottnaryd
 Karl Remigius, född 4/10 1844 i Hylletofta
 Klas Edvard 28/7 1846 på Västra Hult
 Frans Johan 26/3 1849 "

1851 från Västra Hult. 1852 till Amerika

Peter Johan hade tidigare varit bastrumslagare vid Jönköpings regemente. Han kom hit som skogvaktare och jägare.

Detta var de första emigranterna till Amerika. Året därpå emigrerade Johannes Pihl från Långö utjord och pigan Kajsa Andersdotter från Gæryd. Sedan dröjde det till 1866, innan någon annan Nydala-bo gav sig av till Amerika

Johan Svensson Storck, född 16/5 1821 i Fiskaby i Svenarums sn och död 24/11 1857 på Carlström. Gift 1846
 Karolina Wilhelmina Ståhl, född 13/11 1824 i Horshaga i Svenarums sn och död 19/11 1857 på Carlström
 Wilhelmina Albertina, född 31/7 1849 i Svenarum
 Sven Aron Alfred 7/2 1852 "
 Frans August 19/11 1857 på Carlström

1852 från Svenarums sn och blev skogvaktare och jägare för Nydala herrgård

Johan Stork ägde Store Skog i Vrigstads sn. Han arrenderade ut gården och blev skogvaktare.

Karolina dog i barnsäng samma dag som yngste sonen föddes. Då låg Johan sjuk i nervfeber, och han avled fem dagar senare

Barnen togs omhand av släktingarna i Svenarum.

Bådas fäder var nämndemän och hemmansägare, men inte var det lätt att ta hand om ett nyfött barn och föda upp det på konstlad väg på den tiden.

Gustav Andersson Modig, född 14/1 1824 på Kullabo ST i Hylletofta sn och död 8/5 1858 på Carlström.
 Anna Stina Magnusdotter, född 25/9 1822 i Stora Vakås i Hylletofta sn
 Karl August, född 28/8 1846 i Hylletofta Skatteg.
 Emma Sofia 23/1 1848 på Slättsjön, Vrigst.
 Elisa Charlotta 10/1 1850 "
 Frans Edvard 25/10 1852 "

1858 från Lundby ST Slättsjön och blev skogvaktare och jägare. Änkan och barnen flyttade 1858 till backstugan

Nyhagen under Trismålen i Vrigstads sn och 1860 till
Frimodig i Porsmålen

Modig var född på Kullabo ST, fadern soldat Anders Kull
och modern Lisa Maja Jonasdotter, som ännu leva. Tog
tjänst vid 15 år. Blev 1842 soldat och efter 8 års tjänst
korpral. Tog avsked 1853 i avsikt att flytta till en bro-
der i Amerika

Gift 1845 med pigan Anna Stina Magnusdotter från Nydala.
Efterlämnar 2 söner och 2 döttrar jämte änkan. Hade ett
resligt och fördelaktigt yttre, ett städat sätt att vara,
men var under sin senaste tjänstetid såsom korpral supig
och slarvig. Efter avskedet ordentlig men utfattig. Har
idkat skomakeri. Den 14 mars 1858 blev han antagen till
jägare och skogvaktare för Nydala säteri och bodde i
Långö kvarntorp, men hans vistande här blev kort och för-
kylde sig och dog efter en månads sjukdom.

Anna Stina var piga 2 år på Nydala, och under den tiden
gifte hon sig. Bröllopet stod den 25/10 1845

Den broder i Amerika, som Modig tänkte flytta till, var
ovannämnde Peter Johan Andersson. Peter Johan anges i
husförhörslängd för Nydala vara född 2/2 1814 i Hylle-
tofta Pilagård. I verkligheten var han född 4/12 1813
på Kullabo ST

Sågaren Karl Otto Karlsson Krieg, född 1/12 1834 i Långö
och död 31/7 1866 på Långö utjord. Gift 8/4 1860

Anna Stina Andersdotter, född 13/11 1834 i Skaftnäs
och död 21/6 1866 på Långö utjord

Karl Johan, född 13/12 1857 på Hörnet

Ida Charlotta 29/5 1860 Död 30/6 65

Maria Augusta 2/2 1862

Anders Gustav 20/9 1864 Död 4/1 65

Emma Kristina 16/12 1865

Karl Otto var född i Långö Södergård 1:3. Hela den fa-
miljen skrevs 1838 på socknen. 1858 skrevs Karl Otto i
Bocklarebo och samma år bland sockenhantverkarna. Tog
värvning till artilleriet i Göteborg 1858. Fick avsked
efter kort tid. 1864 skriven på Långö utjord. Varit su-
pig och slarvig och levat i stor fattigdom.
Barnen togs omhand av morföräldrarna på Hörnet men måste
senare utackorderas. Morföräldrarna var helt utfattiga.
Karl Otto blev sågare i Långö

Efter smeden Rundqvist inflyttade i "Skaftnäs-stugan"
 hans måg
 sågaren Frans Johannesson, född 13/9 1835 i Svenarums sn
 Gift 27/2 1864 med
 Gustava Charlotta Rundqvist, född 22/6 1831 i Myresjö sn
 Kristina Vilhelmina, född 15/3 1858 på utjorden
 Sara Elise 23/3 1864 "
 Karl August 13/4 1866 "

Han kom 1864 från Byhult, hon från Vrigstad
 1887 till Byhult, 1890 till Viken och blev ladugårds-
 karl på Carlsnäs
 Dottern Kristina flyttade 1876 till Vrigstads sn
 Sonen Karl avled 21/10 1883

Johan Peter Andersson, född 27/10 1855 i Bäckaby sn
 Gift 30/10 1886 med
 Johanna Matilda Johannesdotter, född 10/3 1863
 Arvid Emanuel född 8/1 1888 på utjorden
 Signe Augusta Elisabet 14/11 1889 "
 Ida Johanna Eleonora 13/12 1891 "

Johan Peter kom 1885 från Hultsjö sn. 1893 till Ljunga
 sn. Han var mjölnaredräng vid kvarnen i Långö

